

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Joannis Schefferi Argentoratensis De Re Vehiculari Veterum Libri Duo

Scheffer, Johannes

Francofurti, 1671

Cap. XVI. De Curru Magistratuum & Sella curuli.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13156

Vix ullus usus hujus auxilii eo die fuit, namque imber violentius, quam alias fusus, campos lubricos & inequitabiles fecerat, gravesque & prope modum immobiles currus illuvie ac voraginibus hærebant. De priori Vegetius lib. III. cap. 24. quando ait: *Difficile currus falcatus planum semper invenit campum.* Nempe talem exigit, ubi asper est, & inæqualis, non potest progredi. Tacitus in Agr. de simili genere loquens, cap. 36. *Densis hostium agminibus & inæqualibus locis hærebant.* Sed de curribus falcatis satis.

Cap. XVI.

De Curru Magistratuum & Sella curuli.

Curules Magistratus qui, & unde dicti. Plinius expenditur. Zamoscii sententia refutatur. Gellius liberatur à glossa. Currus Magistratuum veteres, quales. An sella curulis à Curibus Sabinis. Lipsius rejicitur. Olim nulla littera geminata. Vossius commendatur. An Vetulonii auctores dictæ sella. Chimentellius rejicitur. Διῶρ & ἀρμάτι & Gelenii & Sylburgii versiones Dionysii Halicarnassæi notantur. Scholiastes Cruquii refutatur. Virga Imperatoris. Curis. Casauboni lapsus. Martialis exponitur. Chimentellius denuò notatur. Cassiodorus exponitur. Gradus ad tribunal. Papias & Vossius rejecti. Sella curuli & curru urendi jus quibus concessum. Sella propria Regum. Livius explicatur. Brissonii versio Plutarchi rejicitur. Εἰσαδουεῖν. Brissonius iterum notatur, & Curtius exponitur.

VENIO ad currus Magistratuum. Curru enim vectos apud veteres Romanos esse, indeq; nomen Magistratuum curulium accepisse Festo credimus, qui sic habet, voce *Curules*: *Curules Magistratus appellati sunt, quia curru vehebantur.* Firmat nempe idem Gavius Bassus apud Gellium lib. III. cap. 18. qui Gellius sic ex eo: *Senatores dicit (Bassus) in veterum ætate, qui curulem Magistratum gessissent, curru solitos honoris gratia in curiam vehi.* Sed videtur infirmare hanc sententiam, quod habet Plinius lib. VII. c. 43. de Metello: *Tribuit ei Populus Romanus, quod nunquam ulli alii à condito ævo, ut, quoties in Senatum iret, curru veheretur ad curiam.* Si hoc Populus Romanus uni tribuit Metello, qui Bassus potest dicere fuisse solitum in veterum ætate? Nec de fide Plinii est dubium, quando

do vetus extat monumentum, à Grutero p. 377. inter alias inscriptiones positum, quo id ipsum confirmatur. Verba inter cætera sunt ista:

TRIBUIT EIP. R. UT, QVOTIES IN SENATUM IRET,
CURRU VEHERETUR AD CURIAM. QVOD A
CONDITO ÆVO NULLI ALII CONTIGIT.

Atq; hoc est, quod Zamoscium quoq; fecit Basso dissidente in lib. I. de Senatu Romano. *Mihi, ait, non satisfacit Bassus. An enim credemus Q. Metellum, inter cætera summa, cum patrem suum in funere laudaret, relaturum fuisse, quod mediocres homines, mediocribus honoribus usi, omnes sunt consecuti?* Attamen vix est verisimile, fuisse Bassum tam oblitum consuetudinis senatoriæ morumque veterum, ut Zamoscius arbitratur. Quid, si culpa sit Librarii vel Glossatoris, quæ putatur Bassi. Scilicet videtur mihi Bassus scripsisse: *Curru solitos honoris gratia vehi.* Quod cum sciolus non satis intelligeret, adposuit, *in curiam*, quia nempe sermonem esse de Senatoribus observavit. Certè, si abjiciamus duo ista verba, convenit primum Festo, qui & ipse nil de curia, tantum curru vectos ait. Deinde Plinio non adversatur. Aliud enim est, habere jus utendi currus, & rursum aliud, habere jus eundi curru in Senatum. Concesso igitur, quod hoc posterius soli sit tributum Metello, non obstat tamen, quo minus vehi curru alias potuerint Magistratus, indeque dici curules. Adde, quod vetustioribus temporibus frequenter versati fuerint in agris, ut nil mirum sit, si concessos currus Magistratus habuerint. Isidorus lib. XX. cap. II. *Apud veteres Praetores & Consules propter itineris longinquitatem curru provehebantur.* Testatur manifestè, propter itinera longiora, quæ sæpe Magistratibus facienda, curru vehi solitos. Sed & sequentibus temporibus hoc non concessum eis modò, verum quoq; imperatum. Ita patet vel ex lege unica Codicis *de Honoratorum vehiculis*, & ex insignibus Præfecti Urbis in Notitia Imperii expressis. Nominatim deniq; de Senatoribus testatur Æl. Lampridius in Alexandro Severo cap. 43. *Carrucas Roma & rhedas Senatoribus omnibus ut argentatas haberent; permisit.* Verum de carrucis rhedisq; suo loco. Illud saltem demon-

strare

strare hic voluimus, non absurdum posse videri, si credamus Festo Bassoque, habuisse olim antiquissimis etiam temporibus Magistratus Romanos currus suos, quibus vehebantur. Sed qui currus illi, qualesve fuere? Hoc vero facile non dixerim, cum non viderim vel observaverim descriptos. Loquor de vetustis illis, unde nomen accepere Magistratus curules, non carpentis, rhedis, carrucis, quibus postea sunt usi; nam de his alio agendum loco. Illud tamen primo facile crediderim, cum vocentur *currus*, rotas habuisse tantum duas. Ita enim observavimus in curribus etiam cæteris. Deinde suspicor id, ubi alias est confidendi locus, non fuisse, instar capse quadratum, vel hemicicli, aut turris rotundum, sicut cæteris in curribus, sed planum, atq; instar tribunalis in altum nonnihil erectum. Causa, quia non in ipso sedebant, sed in sella peculiari, currui superne imposita. Sic expresse G. Bassus. *Senatores qui curulem magistratum gessissent, dicit curru solitos honoris gratia vehi, in quo curru sella esset, supra quam considerent, quæ ob eam causam curulis appellaretur.* Vides plane, sedisse non in curru, verum sella, currui imposita, esseq; hinc illam ipsam, quæ alias curulis dicebatur. Unde etiam cognoscimus, non fuisse fixam in curru, verum potuisse demitti. Solebant enim sella ista magistratus uti, cum dicendum jus esset, vel quid aliud honoratioris negocij conficiendum, uti postea monstrabimus. Isidorus quidem paulo aliter de ista sella, loco supra indicato: *Selle curules erant, in quibus magistratus sedentes jura reddebant. Dictæ autem curules, quia apud veteres Prætores & Consules propter itineris longinquitatem curru provehebantur. Sella autem, quæ post eos vehebantur, quibus sedentes jura dicere solebant, à curru currules sella sunt nominatæ.* Hic non insedisse ait eis sellis, verum habuisse post se vectos. At quo pacto vectæ post eos? Et si vectæ post, cur dictæ curules? Ergo Isidorum suspicor nugari, certe contra Bassum, longe vetustiore doctioremq; fidem ipsi nullam tribuo. At postremum currus illos cenfeo fuisse, qualis Augustæus, qui hoc nummo est expressus. apud Goltzium pag. 77.

Solent *thensam* explicare. Verum aliud est *thensa*, sicut dicam alibi, & *currus* nominatim appellatur Svetonio in Claud. c. 11. In *Circensipompâ currum elephantorum, Augusteo similem, decernendum curavit*. Liquet autem, si ejusmodi fuerunt currus, de quibus sermo nobis, pertinere ad id genus, quod duabus tantum incedebat rotis, ac sic vere currus dici debeat. Sed & de sella superne posita hinc constare potest. Id majorem habet dubitationem, an à curru hoc curules magistratus dicti fuerint, num à curuli sella; item an curulis sella nomen suum acceperit ab hoc curru, & non aliunde potius. Sunt enim, qui sellam ita putant dictam non à curru, sed à Curibus, quod fuit oppidum Sabinorum. Adferuntq; hujus sententiæ rationem duplicem, quia derivationi priori repugnat & scriptura, & quantitas syllabæ initialis. Lipsius in libello de Magistratibus cap. de Aedilibus. *Curulis sella à curru dicta, ut vulgi opinio est. Cui tamen derivationi scriptura & dimensio repugnat; veriusq; à Curibus (oppidum olim Sabinorum erat) dicta*. Verum quod scripturam attinet, *curule* una simpliciq; littera & in aliis occurrit, quæ aperte veniunt à *curru*. Ut in *curulibus quadrigalibus Festi*, quod & Vossio notatum. Amplius, in *equis curulibus Codicis Theodosiani lib. XV. t. 10*. Ita enim edidit Cujacius, ita Jacobus Gothofredus. Neq; aliter in ipsis legibus habetur. ut l. 3. ejusdem Codicis tit. de Spectaculis: *Nemo judicum ex quacunq; civitate in aliud oppidum, vel ex provincia solo equos curules, aurigas cives temptet traducere*. In *curulibus stabulis*, quo-

quorum meminit Symmachus lib. II. ep. 77. Lectius sic publicavit: *Curulibus stabulis urbis aeternae etiam quina mancipia largiamur.* Neque potest esse mirum, quando usitatum fuit priscis nullas geminare litteras. Festus in *Solitaurilia*. *Quod sit à sollo, & tauris, earum hostiarum ductum nomen, antiquae consuetudinis per unum L. enuntiari non est mirum, quia nulla tunc geminabatur littera in scribendo. Quam consuetudinem Ennius mutasse fertur, utpote Graecus Graco more usus, Marius Victorinus lib. I. Consonantes litteras non geminabant, ut in his, Annius, Lucullus, Memmius.* Si non geminarunt ante Ennij aetatem, ut nos Festus docet, quis non videt, à *curu* fieri *currule* potuisse? Quod vero spectat quantitatem primae syllabae, mutari ea solet etiam alias per litterae abjectionem, ut exemplo *ligula* à *lingua*, *diserti* à *dissero*, *mamilla* à *mamma* pridem Vossius monstravit. Sed tamen verius à *Curibus* derivatur, ait Lipsius. Ad quod recte Vossius: *Obstat, quod Florus & alij dicant, Tarquinium Priscum, ut alia imperij decora insigniaq., ita & sellas curules ab Hetruscis sumsisse, non à Curibus, Sabinorum oppido.* Ut hoc eludat Chimentellius in erudito commentario de honore bisellij, auctores sellae curulis facit Vetulonios, id est Viterbieneses, qui Hetrusci, & auctorem sententiae hujus laudat Silium, apud quem sic legitur lib. VIII.

Moconieq., decus quondam Vetuloniarum gentis.

Bissenos haec prima dedit precedere fasces,

Et junxit totidem tacito terrore secures.

Hec altis eboris decoravit honore curules.

Sed hoc nihil obstat nostrae veterumve sententiae, nec Lipsium quidquam juvat. Sive numquam in universum dicas ab Hetruscis sumptas, sive nominatim à Viterbienibus seu Vetuloniis, populo Hetruriae, à *Curibus* Sabinis derivari negabis. Danda vero est ratio, quamobrem curules dicantur. Quae si non à *Curibus* desumi potest, supererit, ut cum Festo atque Isidoro venire à curru asseramus. Cum praeterea & Servij haec sit sententia, licet aliam afferat rationem, quae est manifeste falsa. Verba ejus sunt XI. *Aen. Sciendum, sellam curulem à curru dictam, quod ea tantum utebantur, qui triumphali curru inveci fuissent.* Curulis igitur sella, quoniam in curru, quo

Romani magistratus vehabantur, dignitatis & honoris gratia. Inde Græci quoq; *δῖφρον ἄρματιον* nominavere, si est vera Gelenij & Sylburgij interpretatio Dionysij Halicarnassensis, qui sic habet lib. V. de triumpho Menenij. *Μένινι ὁ μὲν τῷ μείζονι (Ἰππάρχῳ) καὶ τιμιωτέρῳ, παρεμβεβηκὼς ἐφ' ἁρματίε δῖφρον βασιλικῇ.* Hoc enim ita vertunt: *Menio major* (decretus triumphus) & *honoratior, ut regia sella curuli in urbem invehetur.* Atq; idem & in Indice repetierunt, deq; sella curuli hic sermonem esse, demonstrarunt. At vero sellæ curuli locum esse in triumpho, nemo alius ostendit. Et de curru triumphali aliud demonstravimus in superioribus, videlicet non sedisse in eo, verum stetisse. Deniq; opponitur hic *δῖφρον ἄρματι* nudis simplicibusq; pedibus, quibus incedebant, qui minori urbem triumpho repetebant. Ergo *δῖφρος* hic non sellam denotat, sed currum, sicut sæpe fieri apud Homerum videmus, diciturq; ob hoc ipsum *ἄρματις* ne quis putet de communi sedentariaq; sella esse sermonem. Unde quoq; mox appellat *ἄρμα*, quod ante *δῖφρον ἄρματιον* vocaverat. Loquitur de differētia triumphi utriusq; : *διαφέρει δὲ θάτερος, ὅτι περὶ εἰσέρχεται, ἀλλ' ἐν ἐφ' ἁρματίῳ, ὡς περ ἐν ἐνῳ.* Et si autem falsa sit τῆς *δῖφρος ἁρματίς* explicatio manet tamen, quod de sella curuli dictum est in præcedentibus. Nam quod Scholiastes Cruquij existimat à curia vocatâ, rationem habet nullam. Verba ejus sunt ad lib. I. ep. 6. *Curule ebur sellam curulem vocat, in qua magistratus residens jura dabat, dicta vel à curia, vel à curru, unde etiam virga, quam imperator in curiam ferebat, curulis vocabatur.* Quando putat posse à curia accepisse nomen sine dubio est falsum, quum analogia repugnet, per quam necesse foret, ut *curialis*, non *curulis* diceretur. Nam à curia non *curule* oritur, sed *curiale*. Sed tamen hinc ait dicta quoq; virga, *quam imperator ferebat in curiam.* Primum scire volo, quæ hæc virga fuerit. Nam curulis virgæ, quantum scio, alius nemo facit mentionem. Deinde virgam peculiarem gestitasse imperatorem, & quidem cum in curiam ingrederetur, istud quoq; alibi non lectum est. Forsitan intelligit scipionem eburneum, quem tenebant manu, quando jus dicebant in curia Consules, ut ait vetus Scholiastes Juvenalis Sat. X. Is enim & Imperatoribus tribuitur in nummis, ut Domitiano, Antonino.

nino, atq; aliis, tanquam consulatus perpetui in signe. Verum magis credi potest agere de *curi*, hoc est hasta, qua ornati erant reges veteres, ad denotandam potestatem. Servius ad Virg. I. *Æn. Romulus Quirinus dictus*, quod hasta utebatur, quæ Sabinorum lingua *curis* dicitur. Hasta enim, id est *curis*, telum est, cum longiore ferro, unde & *securis*, quasi *semicuris*. Jam vero ne à *curi* quidem derivari *curule* potest, sed vel *curinum*, quomodo Romulus ipse *Curinus*, vel *Quirinus* dictus est, vel *curite*, quomodo Juno vocata est *Curitis* ex hac voce, Festo auctore. Neutrum autem horum facit ad *curule*, ut persistamus merito in sententia posteriore, qua & Scholiastes ipse putabat descendere à curru. Fuit porro sella illa, quod jam alij prolixè docuerunt, alta, tecta ebore, cælata sculptraque, denique incurvis pedibus. Postremum testantur Glossæ, quando ita habent: *Curulis sella*, ἀγκυλόπους, θρόνον βασιλικόν. Item Plutarchus in Mario, ubi de ædilitate curuli ait: ἡ μὲν δὲ τῶν δίσκων, τῶν ἀγκυλοπόδων, ἐφ' ὧν καθέζοντο χρηματίζεσθαι, ἔχουσα τὸ νομα τῆς ἀρχῆς. Quod non male ita reddunt: Altera à *sellis curulibus*, quæ incurvis erant pedibus, ex quibus munia magistratus explicabant, nomen traxit. Quamquam τὸ *curulibus* in Græco non sit, sed ex cæteris debeat intelligi. Casaubonus alias ad Svetonij Augustum c. 43. describit in hunc modum. *Sella curulis quatuor lignis pluribusve constabat incurvis in modum fere literæ S productæ, & minus curvatæ ab utraq; parte. Hæc funibus ita compacta erat, ut aperiri claudiq; posset. In aperta sedebatur super loris & linteis. Martialis*

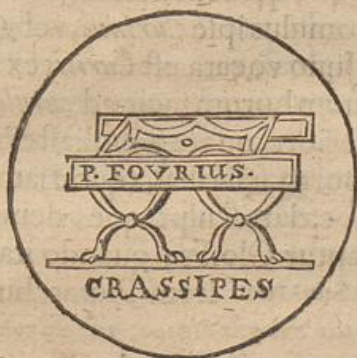
Recensq; sella linteisq; lorisq;.

Ista Casaubonus. Verum locus Martialis ad curulem sellam nihil facit, de vulgari namq; loquitur, & gestatoria. Itaq; de loris linteisque necdum penitus assentior. Super corio aut pelle potius sederunt. Ita videntur ostendere nummi veteres apud Ursinum aliosq; in quibus sella ista est proposita. E quibus simul liquet, quæ lignorum quatuor Casaubono memoratorum fuerit ratio. Coniungebantur duo in medio, ut referrent speciem litteræ X, & iterum alia duo. Ita sella quatuor sustinebatur pedibus, in mo-

c.c. 3.

dum 1

dum pedis leonini, vel alterius animalis deformatis. In quo sella curulis differebat à sella communi. Nam in hac pedes erant recti, in illa decussatim juncti, ut prædixi. Testanturq; nummi veteres, Ædilium præsertim curulium & plebejorum. Ecce unum ex utroque genere.

Prior nummus est P. Fourij, quem fuisse Ædilem Curulem docet manifeste facies averſa, in qua ſcriptum ÆD. CUR. juxta caput cum corona murali, exhibeturq; ab Urſino in familia Fouria. Poſterior eſt M. Fannii, quem fuisse Ædilem plebejum itidem monſtrat inſcriptio partis averſæ, in qua exhibetur AED. PL. habet & hunc Urſinus in Fannia familia, ſive gente. Erat quoque plana curulis ſella, nec habebat ſurgens à tergo tabulatum, in quod reclinari poſſet, Græcis ἀνὰ κλίθρον vocatum, uti nummi docent, in quo differebat à ſoliis, hemicyclis, & id genus. Quod autem dicunt, nuncupatam eſſe altam, non quod ſella ipſa altiffima, ſed quod adjuncti plures gradus, id vix credo recte dici. Habet equidem Caſſiodorus ita lib. VI. in formula Conſulatus: *Sellam curulem pro ſua magnitudine multis gradibus eniſus aſcende.* Verum non neceſſe eſt, ut gradus illos hic intelligamus veros. Nuſquam enim tales in ſellis curulibus leguntur, nuſquam cernuntur in earum imaginibus, quotquot exhibent vel nummi veteres, vel monumenta. Potius videntur gradus hic intelligendi munerum honorumque inferiorum, per quos aſcenditur ad conſulatum. Unde quoque jam eniſum gra-

gradus illos Cassiodorus ait, consulatus candidatum. Aut si veri gradus hic signantur, malle accipere de gradibus tribunalis, in quo curulis sella collocari solebat. Fuit namq; satis altum tribunal. Inde *celsum* Juvenio

Interea celsum dominus stans ante tribunal.

Claudio est *sublime* hac de causa lib. I. in Eutrop.

Increpat Augustum, scandat sublime tribunal.

Porro si sublime celsumque, per gradus conscendisse illud videntur: quomodo in descriptione urbis Constantinopolitanæ Regione secunda legimus *tribunal purpureis gradibus extructum*. Sic per gradus venisse quoq; ad curulem sellam poterat, quæ in tribunali stabat. Nec enim tribunal, quod nonnulli somniarunt, ipsa fuit sedes, verum ex tabulis erectum quadrata forma suggestum, longum latumque, in summo planum, in quo sella curulis magistratuum una cum aliis non paucis ad ministerium paratis stare poterant. Ita nobis exhibent nummi veteres, ut Augusti apud Goltzium pag. 57. Vitellij apud Arschotanium p. 23. atq; alij, ut de scriptoribus nunc fileam. Adeo non debuit habere fidem Papiæ vir magnus, & sic scribere in Etymologico: *Tribunal proprie est sedes tribuni, ut Papias exponit, hoc est solium, sive locus sublimior, ubi jus dicit*. Multa dicit vero minime convenientia, id ante alia, quod tribunal facit solium aut sedem, cum in eo nunquam sederint, sed in sella posita in tribunali. Verum hac de re agemus alibi. Hoc amittere non debui, ut constaret, quare gradus credi possint sellæ curuli tributi. Quanquam mihi verior videatur prior explicatio, nec de gradibus sic proprie vocatis Cassiodorum existimem locutum. Quod ex eo etiam colligitur, quia sellæ huic assignat magnitudinem eximiam, quæ si speciem respicias, non fuit major, quam sellarum aliarum. Ut proinde magnitudo non structuræ operisve, sed dignationis debeat intelligi. Cæterum cum curulis sella fuerit, quæ in curru stetit magistratuum, necesse arbitror, ut jus usurpandi eum currum habuerint, quicumq; sella curuli fuerunt honorati. Erant porro hi, ut recenset Lipsius, Dictator, Consul, Censor, Prætor, Ædilis curulis, & præter istos Magister equitum, Flamines,

Munc-

Munerum editores, alijque, ut confirmat Chimentellius. Quos proinde vero simile, habuisse jus vehiculi prædicti. Ante cunctos vero sella curuli usus Rex Romanus. Unde Macrobius lib. I. Satur. c. 6. *Tullius Hostilius Hosti filius rex Romanorum tertium debellatis Hetruscis sellam curulem lictoresq., & togam pictam atq. prætextam, quæ insignia magistratuum Hetruscorum erant, primus ut Romæ haberentur, instituit.* Neq. alia, opinor, causa, quare sella regia est dicta. Livius lib. I. c. 20. de Flamini agens: *Curuli sella regia adornavit.* Nempe sella hæc insigne regis. Virgilius lib. XI. *Æneid.*

Et sellam regni trabeamq. insignia nostri.

Servius hoc loco: *Bene, nostri: Romanorum enim Imperatorum insigne fuit sella curulis & trabea.* Quasi pertinuerit ad solos Imperatores. Poëta ipse de regibus testatur, nominatimq. de Latinis. Neq. aliter res sese habuit cum regibus populorum reliquorum. Imo proprium hoc decus Regum apud veteres fuisse asserit Donatus isto loco. *Idcirco, ait, addidit, Regni insignia nostri, ut appareat, sellam & trabeam solis esse regibus attributam.* Recte igitur curulis sella Livio est regia, non quod Reges Romani tum habuerint, postea enim demum à Tarquinio cœpit usurpari, sed quod Reges passim vicini ea fuerint ornati. Atq. ita habes & in Glossis: *Curulis sella, θρόνος βασιλικός.* Ita reperies & in aliis Scriptoribus. Neque mihi dubium, cum Rex Romanus sellam curulem habuerit, quin frequenter usus sit & currū ipso. Cum præsertim curru vehi fuerit inter ea, quibus Reges dignitatem suam maxime ostentabant. Et jam ante Moysi tempora Ægyptiorum Reges usurparunt. Inde illud de Pharaone Genes. c. 41. *Fecitq. eum (Josephum) adscendere super currum suum secundum.* Cur secundum? quia primo ipse vehabatur. Sed nec Hebræorum regibus videtur fuisse ignotus. Inde legimus illud Eliæ Prophetæ ad puerum suum III. reg. cap. 18. *Ascende, & dic Achab; junge currum tuum, & descende, ne occupet te pluvia.* Apud reges Persarum nihil fuit usitatius. B. Augustinus Quæst. ex Utroq. Test. cap. 115. *Persarum reges vehiculis feruntur. Nam veteres reges Persarum nec videbantur à populis.* Quod vehiculum appellat, Xenophonti ἄρμα est, lib. VIII. Cyropæd. ubi describit

scribit Cyrum ad sacrificium euntem: Ἐπὶ δὲ τέτοις, ἥδη αὐτὸς ἐν τῶν
 πυλῶν προφαίνετο ὁ Κύρ· ἐφ' ἄρματ', ὁρθὴν ἔχων τὴν τιάραν. *Post hæc vero*
jam ipse Cyrus prodibat in conspectum ex portis super currum, rectam
tiaram habens. Vehitur hic Cyrus super ἄρμα more regum apud
 Persas. Ideo cum Demaratum Lacedæmonium jussisset petere,
 quod vellet Xerxes, petiit, ut liceret sibi curru ingredi Sardes.
 Plutarchus in Themistocle: ἡγήσατο τὴν κίθαριν, ὡσπερ οἱ βασιλεῖς, ἐπαρά-
 μιν εἰσελάσαι διὰ Σάρδεων. Male intelligens Briffonius scribit postu-
 lassē, *ut sibi equo insidenti Sardes cum recta tiara ingredi liceret.*
 εἰσελάσκειν enim hic, non equo insidere, verum curru incedere. Seneca
 lib. I. de Benef. c. 31. eandem rem commemorans: *Petiit ille, ut*
Sardis, maximam Asia civitatem, curru vectus intraret, rectam capite
tiaram gestans: id solis datum regibus. Quem locum cum adducat
 ipse Briffonius, miror, hoc non observasse. Nec enim Suidas ali-
 ter ex Philarcho, quem primum laudat Briffonius. Verba ejus
 voce Τιάρᾳ, ἡγήσατο ἐν ὁρθῇ τῇ τιάρᾳ εἰς Σάρδεις εἰσελάσαι. Εἰσελάσαι hihil ali-
 ud hoc loco, quam *vehi curru, sive ἄρματι incedere.* Ἄρμα enim illud
 Regum Persarum semper *currus* est Latinis. Curtius lib. V. c. 10.
Darius signo ad eundem dato, currum pristino more conscendit. Sene-
 ca III. de Ira. c. 221. de vehiculo Cyri agens: *Unus ex his equis, qui*
trahere regium currum albi solebant, &c. Porro quia curru vehi re-
 gibus Persarum fuit usitatum, ideo & Alexander victo Dario ca-
 ptaq; Perside Babylonem curru intrat. Curtius lib. V. c. 1. *Ipsē Ale-*
xander) cum curru urbem ac deinde regiam intravit. More trium-
 phantis factum notant hoc loco; sed revera factum more regum
 apud Persas. Voluit enim se victorem Darij, ac regem Persidinis
 Babylonisque Alexander demonstrare. Consuetudo ista regum,
 curribus vehendi, observata quoq; Phrygibus & Trojanis fuit.
 Priamus profecto apud Hæmerum, cum deberet interesse fœderi
 pangendo,

--- -- Ἐκέλευσε δ' ἑταίρους

Ἰππους ζευγνύμεναι --- --

Δὲ δ' ἄρ' ἔβη πελαμὶν; κατὰ δ' ὤμια τείνειν ὀπίσσω.

Iussit socios equos jungere, & ascendit Priamus, habenasq; attraxit re-
 d d *tror.*

trorsum, Iliad. τ. Neq; aliter fecere Latini. Hinc Virgilius de rege Latino, interfuturo pactis, quibus definiri certamen singulare inter Æneam Turnumq; debebat, lib. XII. Æn.

-- -- Ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru -- --

Ut proinde mirum esse nequeat, si hoc ipsum asseramus factitatum à regibus Etruscis, & sic ab iisdem derivatum ad Romanos, primum Reges, postea & magistratus reliquos. Sed de hiscerum magistratuumq; curribus jam alibi in prioribus libro egimus.

Cap. XVII.

De Carpentō.

Carpentum unde. Vossius rejicitur, bis. Isidorus exponitur. κάρπεντον, ἀπὸ πύων. Carpentum non est pileum. Carpentum pro vehe. Vehes quid. Nonnunquam carpentum significat plaustrum, sarracam, rhedam. Carpentum rhedarum. Codex Theodosianus exponitur. Significat & bennam, vel essedum. Casaubonus contra Iac. Gothofredum defenditur. ἐγκύκλις αἰώρεα. Lipsius rejicitur. Dio explicatur. ἄρμα ὄλον. Harmamaxa. ἀρμάμαξα. Valla, Xylander, & alij notati. Harmamaxa est ἀπὸ πύων, σιλωῶν. Vehiculum contectum pellibus. Clausum vehiculum. Καμάρα, Κάναθρα. Καμαρωτά. Athenæi versio rejecta. κἀναθρον quale. Casaubonus revellitur. Hesychius emendatur. Περικεφαλαιόμενον. Πεδίον. Περικεφαλαια δίσκος. Ad carpenta juncti equi, vel boves, iij, vel bini, vel quaterni. Usus Romæ spectabat ad matronas. Num & Vestales. Lipsij sententia examinatur. Tacitus exponitur. Lipsius notatur. Carpentorum usus nullus ad sacra. Dio explicatur. Casaubonus rejicitur. Festus exponitur. Carpentum in viis. Harmamaxa etiam virorum. Vnde dicantur. Onuphrius refutatur. Dio exponitur. Valla versio rejicitur. ἄρμα & ἀρμάμαξα differunt. Carpentum magistratuum. Carpentum nunquam est tribunal. Petrus Faber & Savaro refutati. Tribunal quale fuerit. Faber denuo notatur, & Vopiscus exponitur. Carpentum judiciale quare dictum. Thronus. Carpentum sacerdotum, item Augustarum.

Ad